

გაბრიელ ნიკიტის ძე
სუნდუკიანცი

გაბრიელ სუნდუკიანცი

ოსკან პეტროვიჩი საიქიოს

კომედია ერთ მოქმედებათ

ნათარგმნი სომხურიდან

დავით ტერ-დავითიანცის მიერ



მამქმედნი ზიზნი:

ოსკან ჰეტროვიჩი იანსაწოვ
 მანთა, — ოსკან ჰეტროვიჩის ცოლი
 კეკელა, — ოსკანას ქალი
 ხამფურა
 ოსკანის იმიგოლტენ მანთა
 თათა
 გენასამ იაკულის
 ზანგაკოვ
 ჩანხაწოვ
 ბამბაკოვ
 კინაკოვა
 ვექილი
 მიდდისკო
 ღამაზი მანდილასანი
 გონჯი, მდიდრულად ჩაცმული მანდილასანი
 გონჯი, მდიდარი მანდილასანი
 ექიმი
 აგაზაკი შვილი
 დიდა ეშმაკი
 ეშმაკთ მთაგანი
 ეშმაკები, ავი სულეები, ჯოჯოხეთის მსჯებელნი.

ა
 ბ
 გ
 დ
 ე
 ვ

მამქმედებს სწამებებს ჯოჯოხეთის ბანზე, ოსკან ჰეტროვიჩის სახლში და ჯოჯოხეთში.

სტენა წარმოადგენს ჯოჯობეთის ბანს

გამოსვლა ჰირველი

ოსკანა, ეშმაკება, ხტუნია ავი სულები

ოსკან. (ეშმაკებს გაუსხლტება) ვა! დაგწყევლოთ
 ღმერთმა ხელს არ აიღებთ? რა გინდათ ჩემგან? (ეშმაკე-
 ბა და ავი სულები მის წინ ხტაან, გამოურკვევლათ ხმაუ-
 რბენ და ჩქარა სწუვებენ) ეს სად მომიყვანეს ამ წყევ-
 ლებმა!.. (გაოცებული აქეთ იქით იეურება) აი დავიხრჩობი
 კიდევ, თქვენმა მზემ... (ჭაერს ჭუნსიავს) ვა, ეს რა კუ-
 ბრისა და ნავთის სუნი მოდის... უჰ! ეს რა ცხელია...
 (ჯობიდან ლურჯ ხელსახოცს იღებს და ოფსს იწმენდავს)
 თქვენმა მზემ არაფერი არა მშველის. (ერთბაშთ, შესტე-
 ბა და ფეხებზე იეურება) ვაიმე, დედავ, ფეხები მეწვის. (ძი-
 რდან სხვა-და-სხვა გვარი ეშმაკები ამოდან, კისკისბენ და
 ისევე უკან ცვივდებიან) ეს რა არის შენი ქირიბე, სიზმარ-
 ში ვარ, თუ ცხადათ! სწორეთ ეშმაკებსა გვანან, თქვენ-
 მა მზემ, ეს წყევულები (შეშანებული აქეთ-იქით ესლებს; მი-
 უახლოვდება ერთ ძეგლს, რომელაც მას თავს უკრავს) ეს
 რაღაა? გამარჯობა შენი... (ძეგლი კიდევ თავს უკრავს)
 გამარჯობა შენი მეთქი, ქეიფში როგორა ხარ? (ძეგლი
 თავს უკრავს) აბა, თუ ხმა ამოიღოს! ეი, ქეიფში როგო-
 რა ხარ? ქეიფში? (ძეგლი ისევე გაუნძრევლად დგას) ეჰ,
 ღრმშალ... (მიუახლოვდება სხვა ძეგლს, რომელაც თავს უკ-
 რავს მას) ესენი ვინ არიან? ღმერთო. (ძეგლს) შვილობა
 შენი ნახვა. თუ შენი სული გიყვარს, ერთი მითხარ, მე

აქ რას ვაკეთებ? (ძველი კიდევ თავს უგრავს) ვა, ღმერთს ხმა ჩაუწყვეტია შენთვის? (ძველა ისევ თავს დაუგრავს და განგრძობს) ეჰ! ესეც ღრმბალი ყოფილა. (ფეხებს აბერტყავს) ოჰ! ოჰ! ოჰ! (ეშმაკებს) წყეულებო, ეს სად მომიყვანეთ. (ეშმაკები სიხარულათ მის წინ სტან, ორი პატარა ეშმაკი შეასტება მხრებზე, ერთად ჯაჯებ შუა უძვრება) გაგიყვებულან, ეს წყეულები?! (მათ ხელიდან გაუსხლტება) რა გინდათ ჩემგან, ძმებო? (აფურთხებს) ფუ! ეს რა ვთქვი, სადაური ძმები არიან?

ეშმაკები. (სტან) ძმები ვართ, ძმები ვართ, ძმები ვართ. (ორმოდან ამოდან კიდევ ეშმაკები და ამობენ) შენი ძმანი ვართ, შენი ძმანი ვართ. (უკანასკნელად ამოსული ეშმაკები ისევ ორმოდან იმალებიან)

ასკან. აი თქვე ბრიყვებო, სადაური ძმები ვართ! დიდი ეშმაკი. მაშ რანი ვართ, თუ ძმები არა ვართ! ამის შემდეგ სულ ერთათ უნდა ვიცხოვროთ.

ასკ. (სიცხისა და სუნისაგან შეწუხებული) აი თქვე სულელებო, გაგიყვებუხართ? თქვენთან რა მაქვს საცხოვრებელი. ჭკუა ყველისა და პურისთვის ხომ არ შემიტანებია, რომ ჩემი ცოლ-შვილი დავტოვო და თქვენთან ვიცხოვრო? (ეშმაკები იცინიან)

დიდ. ეშმ. (სიცილით) რა ცოლ-შვილი; შენი ცოლ-შვილი ამის შემდეგ ჩენა ვართ. (პატარა ეშმაკები კიდევ შეასტებიან ასკანს მხრებზე და ზედ ასხდებიან)

ასკ. (პირველად იწერს) ღმერთო შეგცოდე! (მის მხრებიდან ეშმაკები ძიკს ცვივიან) გამეცალეთ მეთქი, წყეულებო! (დიდ ეშმაკს) როგორ თუ ჩემი ცოლ-შვილი თქვენა ხართ!

დიდ. ეშმ. ჰო! მაშ!

ასკ. რისთვის?

დ. ეშმ. მისთვის, რომ შენ მოკვდი და შენმა ცოდობმა ჯოჯობეთში გამოგამწესეს.

ოსკ. მოკვდი?!

დ. ეშმ. დიაღ, ეხლა ჩვენ ვიმყოფებით ჯოჯობეთის ბანზე.

ოსკ. მაშ მოკვდი?! (ტირილით) ვაი მე, მართაჯან! (ხელსახოცს თვალებზე შიიდეხს. ეშმაკები იცინიან. ოსკანა განს მოფა) როგორ თუ მოკვდი? რას მიჰქარავთ, თუ მოკვდი, მაშ როგორღა ელაპარაკობ?

დ. ეშმ. ეგ შენ აღარა ხარ!

ოსკ. ვა, როგორ თუ მე არა ვარ, მაშ მე ოსკან პეტროვიჩი არა ვარ?

დ. ეშმ. (სიცილით) შენ ოსკან პეტროვიჩის სული ხარ.

ოსკ. (გაგიჟებული აქეთ-იქით იუჟრება) ვაი მე, ეხლა კი მესმის, მშვიდობით ცოლო და შვილო... მაშ ჩვენს ქალაქს აღარა ვნახავ?

დ. ეშმ. არა, მორჩა შენი საქმე.

ოსკ. არა?! (ხელებს იბერტყავს) პრაშჩაი თიფლის... (ტირილით) ახ! ჩემო მართაჯან, ნეტავ ეხლა მანდ რას აკეთებ?

დ. ეშმ. აი რას აკეთებს, აბა უკან მიიხედე. (სცენაზე ფარდა აიხლება და გამოჩნდება ოსკანას სახლი, სადაც შავ ტანისამოსით სხედან მისი ცოლი მართა, ქალა გეგელა*) და სხვა მგლოფიარება)

*) ეს პირი გამოყვანილია ამავე ავტორის, გ. სუნდუკიანცის, ვოდევილში: „ლამის ერთი ცხვირი ხეირია“.

კამოსვლა მეორე

ესკანა, კეშაკები და სტენის სიღრმეში: მართა, კეკელა,
მგლჯიანები და მეჩე ხამფეკა *)

მართა. (ტირილით) ჩემო ფაშავ და დროშავ, ოსკან
ჯან! ჩემგან გამწყრალი სად მიდიხარ, ოსკანჯან! თუ
გიყვარვარ, ერთი ხმა გამე, ოსკან ჯან.

ესკ. (ტირილით) აქა ვარ, აქა, მართაჯან. საბრა-
ლო ჩემო ცოლო, თმებს ბევრს დაიგლეჯავ, მაგრამ ვე-
რაფერს ვერ გააწყობ.

მართ. (ტირილით) შენს სიგძე-სიგანეს ვენაცვალე,
ოსკან ჯან! შენს ლოცვის მოყვარულ ჯანს ვენაცვალე,
ოსკან ჯან! ანგელოზებთან ხარობ, ოსკან ჯან!

ესკ. (ტირილით) როგორ არა, ამათაც ჰკითხე და!
მართ. (განაგრძობს) მამა ჩემი მომიკითხე, ოსკან ჯან!
უთხარ რომ კეკელასთვის კარგი ქმარი ვიშოვნეთ თქო.
დედა ჩემსაც ჩემ მაგივრათ აკოცოს.

ესკ. სულ მაგ ფიქრში ვარ აქა!
მართ. (განაგრძობს) ვუი! ვუი! ვუი! ვუი! ვუი! ვუი!
ოსკან ჯან და ოსკან ჯან!

ესკ. საბრალო ჩემო ცოლო, კიდევ კარგია რომ
თავის ჰკუაში მართალი კაცი ვეგონე; რომ იცოდეს
თუ ჯოჯოხეთში მოვსულვარ, მაშინ რას იტყოდა!

ხამფეკა. (ქათიბა დახურული შემოდის მგლჯიანებთან)
ახ! ოსკან ჯან და ვახ ოსკან ჯან! ოქროს კაცო, ჩემო

*) ეს პირი გამოყვანილია ამავე ავტორის კომედია „ხათა-
ბალა“-ში.

ოსკან ჯან! აბა ერთი ხმა გამე, ოსკან ჯან! შენს ტბილ ხმას ვენაცვალე, ოსკან ჯან! ადგე მანდედან, ოსკან ჯან! შენს მაგივრათ მე ჩავწვე, ოსკან ჯან! (ოსკანს თავს იქნევს) შენს მორთულ ჯანს ვენაცვალე, ოსკან ჯან.

ეგვლა მგლავიანება. (ტირილით) ოჰ! ოჰ! ოჰ!...

ოსკ. აქ უყურე, აქა!.. ის ჩემი ცოლი და ქალი რომ ტირიან, ვიცი რომ გული ეწვით; მაგრამ საკვირველი ის არის რომ წყეული ხამფერაც ტირის ჩემზედ... საიქიოს ჩემს სისხლსა სვამდა, ეხლა კი მითომ არაფერი... ოჰ! ოჰ! ოჰ! რა ცრუები არიან! ხამფერ, ხამფერ, იცრუე მაგ ქვეყანაში, აქ შენთვის კუბრის ქვევრი მზათ არის. (ფარდა ეშვება, მგლავიანება იფარება)

გამოსვლა მესამე

ოსკანს, ეშმაკები

ოსკ. (უგან იუშრება) ვაიმე!.. (დიდ. ეშმაკს) ერთიც, ერთიც...

დ. ეშმ. (იცინის) ჰა! ჰა! ჰა!

ოსკ. (ტირილით) ვაი შენს თავს, ჩემო მართავ ჯან! საბრალო ჩემო კეკელ, დაიწვით, დაიხრუკეთ, თქვენ მანდ და მე აქ. (დიდხანს ტირის, შემდეგ ერთბაშათ ახველებს) ოჰ! ოჰ! ოჰ! ვაიმე ვიხრჩობი, ნავთისა და კუბრის სუნი ყელში მეცა. (ჭაქსა ჭუნს თავს) უფრო ბევრი გოგირდის სუნია... ოჰ! ოჰ! ოჰ!...

დ. ეშმ. (სიცილით) არა უშავს რა, შეეჩვევი.

ოსკ. ვა, ამას როგორ შევეჩვევი, აი ვიხრჩობი კიდევ.

დ. ეშმ. რას ამბობ, ოსკან პეტროვიჩი, მაშ ქვემოთ

რომ ჩახვიდე მაშინ რას იტყვი?

ასკ. განა იქ ამაზე უარესია?

დ. ეშმ. უარესია?! აბა აქ უყურე (დანიშნულ ადგილან ერთბაშათ აღი ამოვარდება).

ასკ. (შეშინებული უკან იწევს) ვაი-მე! ეს რა ვნახე?! აი, თურმე რა ყოფილა ჯოჯოხეთი... ახ! ჩემო მწვანე ორთაქალავ!

დ. ეშმ. ჯერ ეგ რას გიკვირს, ზოგი მერე ნახე!

ასკ. (თხფნით) რაც გინდა მოგცეთ, ოლონდ კი აქედან დამიხსენით.

დ. ეშმ. რა უნდა მოგვცე, თავით ფეხამდე ჩვენი ხარ და ჩვენი. მთელი ქვეყნის ოქრო და ვერცხლიც სულ ერთიანათ ჩვენია... მაგრამ ნუ გეშინიან, შენ ის რე არ გაწვალებთ, როგორც სხვებს. შენ კიდევ ბედნიერთაგანი ხარ და შენისთანები ეხლანდელ დროში ძალიან ცოტანი მოდიან.

ასკ. მაშ ჩემი სასჯელი რა არის? ერთი მითხარიო.

დ. ეშმ. მაგას განაჩენი ეშმაკთ-მთავარის ხელშია, მაგრამ ჩვენა გვგონია, რომ შენთვის დიდი სასჯელი არ არის დანიშნული. შენი სასჯელი ის იქნება, რომ დღეში ორჯელ ანთებულ ცეცხლში ჩაგაგდებენ, მემრე ორჯელაც დამდნარ ტყვიაში გაბანავებენ.

ასკ. (დაჯკე) შამა გიცხონდა, ვითომ არაფერიო. (დიდ ეშმაკს) აი შე ბრიყვო, შენა, ხო მოვკვდი.

დ. ეშმ. (სიცილით) რას ამბობ, ოსკან პეტროვიჩ, სული მოკვდება! სული უკვდავია.

ასკ. ჰო! ეგ კი მართალია, ვაი თქვენ ჩემო ცოდვებო! (სიციხისა და სუნისაგან შეწუსებული) მაგაზე უარესი წვალება კიდევ არის?

დ. ეშმ. მაშ არ არის! აბა მოდი ნახე! (აჩვენებს სხვა ადამიანს, რომელიც ერთ წამს იხსნება და უფრო დიდი ადამიანად იქცევა)

ოსკ. (თავზარ დატყუებული ძიხვს დაეცემა, ეშმაკები ზედ ახტებიან. ნელ-ნელა გონს მოდის) ეს რა ვნახე, თქვენი ქირიმე... ვეშაპები თორმეტ თავიანი გველები, ორმოცი ათასი ეშმაკი, ცეცხლი, ალი... ვაი! ვაი! ვაი!.. დიდებულთა ღმერთო, შენ დამიფარე! (ნელ-ნელა წამოდგება) აი მართლა, კუპრის ქვევრი დგას, კუპრით სავსე დუღს, ვინც გინდა შიგა ყრია და ლობიოს კირკაშივით შიგ ჩუხჩუხებენ... ოოო—ვე!.. (ეშმაკს) მამა გიცხონდა, ერთი ამ აღს უთხარი ცოტა განზე გავიდეს... (ეშმაკი ახტება აღს და აღი ნელდება; გასს ეშმაკები ახტებიან, ტყულის ქაფქაფებით სელში, ვისაც ამხსნა სურს თავში ატყუავენ და უკან აგდებენ) ვა! ეს რასა ვხედავ. ორმოცი ათასი მილიონი კაცი ერთმანეთზე აწყვია, ქვეშიდან ცეცხლია მოკიდებული, ასე გონია ქურახანაში აგურსა სწვაძენო. იქითკენაც ერთს დიდ ქვაბში ტყვიას აღნობენ და ჩამჩებით ზოგს პირში ასხამენ, ზოგს ყურში. ერთის სიტყვით ენა ვერ მოსთვლის... ვაი! ვაი! ვაი! ეს რაები ვნახე! აღამიანებმა რომ იცოდნენ თუ აქ ამისთანა ამბებია, თავიანთ ღლეში არ შესცოდავენ...

დ. ეშმ. აბა, თუ ჰკვიანათ არ იქმნები, შენც იქ ჩაგიძახებთ.

ოსკ. რა ძალა მაქვს, რომ ჰკვიანათ არ ვიყო... ჯერ დაჩუმდი. აქ ნაცნობებიც ყოფილან. ოჰ! იოსებ! ეგ შენა ხარ?

იოსებს ხმა. მე ვარ, მე! მშვიდობით შენი მობრძანება, ოსკან პეტროვიჩი.

ოსკ. აი კარგი დამართოს ლეკებს, როგორც მე

მშვიდობით მოვსულვარ. (ცაღკე) ახარ, მე ვიცოდი, რომ ამ ქურდ-ავაზაკის ბინა აქ უნდა ყოფილიყო და!.. (ისევ უუერებს) აი თათუაც. (უძახის) თათო! თათო!

თათუას ხმა. რა არის? ჩემი ცოლ-შვილისგან რა ამბავი? როგორ იმყოფებიან?

ასკ. ღმერთმა ნუ იცის შენი თავი! (ცაღკე) მითომ გული ძალიან ეწვის ცოლ-შვილისთვის... რაც ჰქონდა და არა ჰქონდა ქალაქში წააგო, მშიერ-მწყურვალად ყარა ცოლ-შვილი და თითონ-კი ჩაძალდა. ახია, რო აქ მოუყვანიათ. (ისევ უუერებს) აი ბაიუშოვიც! ქალაქი რომ დაქცია. ახია შენზე. უყურე, რას ჩაღიან, შენი ქირიმე, ჰა! ჰა! ჰა! ჰა! ტყვიაში ჰყოფენ და იღებენ, გეგონებათ კახურ ჩურჩხელას ავლებენო... (ისევ უუერებს) ვა, გერასიმ იაკულიჩი *), ვე შენა ხარ?

გერასიმ იაკულიჩი. (ამოდის ტირილით) მე ვარ, ოსკანჯან.

ასკ. (წინ მოდის, დიდ ეშმაკს) ვა, ეს რასა ეხედავს ასე ვთქოთ, თუ ქურდები, ავაზაკები, კაცის მკვლელები, ჰვეყნის დამქცევები აქ მოსულან, ვე საწყალი გერასიმ იაკულიჩი რაღათ მოგიყვანიათ? ლოცვის მოყვარული, ღვთისნიერი, გლახის გამკითხველი, მარხეასაც კი არ გასტეხავდა ხოლმე თავის დღეში.

დ. ეშმ. მისთვის, რომ გარედან ეგრე ჩანდა, მაგრამ შიგნიდან-კი ვინ არ გინდა, რომ არ მოუტყუილებია.

ასკ. რას მიჰქარავ!

დ. ეშმ. მოდი და თითონ ჰკითხე.

ასკ. (მიუახლოვდება) გერასიმ იაკულიჩი! გერასიმ იაკულიჩი! (ფრთხილად ამოდის გერასიმ იაკულიჩი)

*) კომედია „ხათაბალი“-ს უმთავრესი გმირი.

გამოსვლა მეოთხე

ოსკანა, ეშმაკები, სხვა-და-სხვა ცოდვილები

ოსკან. ვა! (გაკვირვებით) ახარ აქ სად მოგიყვანეს, გერასიმ იაკულის. არა რომ ღვთისნიერი და ეკლესიის მოყვარე კაცი იყავი!

გედ. იაკ. მოტყუებით მინდოდა ჩემი ქალ-გამეთხოვებინა და ჩემი მთელი სიცოცხლე სიცრუესა და მოტყუებაში გამიტარებია.

ოსკ. ვაჰ!

გედ. იაკ. ამისთვის ხომ აქ ჩამომავდეს და ეხლა ვნახოთ, თუ ჩვენს ქალაქში მოუტყუილებლათ ვინ წაიყვანს თავის საქმეს. (ჩადის)

ოსკ. აფსუს ჩემო გერასიმ იაკულის, ვინ იფიქრებდა! (კიდევ ნაცნობსა ჭხედავს) ვაი, ვაი ბატონი ზანგაკოვი. (ეძახის) ბატონო ზანგაკოვ, ბატონო ზანგაკოვ, (ცდიდან ამოდის ზანგაკოვი) შენც აქა ხარ! შენ არ იყავ, რომ გლახებს განიკითხავდი ხოლმე?

ზანგაკოვი. ხუთ ხუთს თუ აშკარათ ვაჩუქებდი ხოლმე, ათასობით კი ფარულად ვართმევდი.

ოსკ. ეგ როგორ იქცეოდი, რომ არავის არ ესმოდა?

ზანგ. (ხმას იგძელებს) ხერხი ვიცოდი! (ჩადის)

ოსკ. მაშ ახია შენზე.

დ. ეშმ. ოსკან პეტროვიჩი, რათ გიკვირს! მაგისტანები ათასობით იმყოფებიან აქა, რომ თქვენ ქვეყანაში კარგი კაცის სახელი ჰქონიათ და თავიანთ ცოდვისათვის კი აი რამდენი წელიწადია აქ იტანჯებიან... მოდი-თითო თითო გაჩვენო; (სხვა ადგილას მიჭყევს) აი უყურე,

ჩარხაწოვი (აქრძეაძის ამდის ჩარხაწოვი) თქვენს ქვეყანაში მავას კარგი სახელი დაუტოვებია, აბა ჰკითხე, რად მოსულა აქა?

ასკ. ბატონო ჩარხაწოვ, აქ რას აკეთებ? შენ არ იყავ, რომ მადლის გულისთვის ქვეყანას პურს აქმევდი და ეკლესიებს აშენებდი?

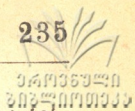
ჩარხაწოვ. ქურდების ამხანაგი ვიყავი, მისთვის გავმდიდრდი და ჩემის სადილებით და ვახშმებით ხალხს თვალებს ვუბამდი, რომ უფრო კარგათ მექურდნა.

ასკან. მაშ ახია ზენზე, ეხლა დაიწვი და დაიტანჯე მანდა.

ჩარხაწოვ. ამ წვალებას როგორც იქნება გავუძლებ, მაგრამ ვაი რომ ქვეყანაზე მოსაპარავი ჯერ ბევრი რამ დამრჩა და ჩემმა ამხანაგებმა უჩემოთ უნდა იქეიფონ! (ჩადის)

ასკ. ოჰ! ოჰ! ოჰ! აი შე თვალგატეხილო, ხარბო!

დ. ეშმ. (ასკანს სხვა ადგილას მიჰყავს) აი ბამბაკოვი (აქრძეაძის ამდის ბამბაკოვი), რომელმაც სხვის ფულებით კალიასკები და დროშკები გამართა და ხალხს თავის ფული უკან არ დაუბრუნა. აბა ეხლა აქეთ მოდი! (ბამბაკოვი ჩადის) აი კირაკოსა (ამდის კინაკოსა), რომელიც ხალხის თვალში მართალი მოსამართლე ჩანდა, მაგრამ ვინც ბევრ ქრთამს აძლევდა საქმეს მის სასარგებლოთ სწყვეტავდა. (აქრძეაძის ამდის გეჭილი) აი დავების ყბედი ვეჭილი, რომელიც ორივე მხრით სარგებლობდა. აი ის ავაზაკი შვილი. (აქრძეაძის ამდის ავასაკა შვილი; კინაკოსა და გეჭილი თითოთ ერთმანეთს ემუქრებიან და ჩადიან), რომელიც დედამ სახლიდან გააგდო და, რომელიც საც ქვეყანა კარგ კაცათ იცნობდა. (სხვა ადგილს აჩვენებს)



ნებს) აი მილდისოვი (ოქმოდან ამოდის მიდდისოვი; ვა-
საკი შვილი ჩადის), უსათუოდ გეცნობება ესა.

ოსკ. (განქარებული მიუახლოვდება და ორივე ხელს მუ-
ხლებზე დაირტყავს) ვა, ესეც აქა ყოფილა! ამისთანა მარ-
თალი კაცი ჩვენს ქალაქში სრულებით არა ყოფილა?
(შორიდან მიდდისოვს) ბატონო მილდისოვ, გზა რად
შეგიცვლია, აქეთ სად მოსულხარ? შენ არ იყავ, რომ
შვიდჯერ იერუსალიმში წახველ?

მიდდისოვი. მართალია შევიდჯერ იერუსალიმში
წახველი, მაგრამ ძმა რომ მომიკვდა, მისი ცოლ-შვილი
დავიჩაგრე და ძმის ყოველი ქონება ხელთ ვიგდე. (ჩადის)

ოსკ. (ცაღკე) მაშ თვალიც მოუთხრიათ, რომ აქ
მოუყვანიხართ. (ოქმოდან ამოდის ერთი ჯამაზი მანდი-
ლასანი) ვა! (ჯამაზ მანდილასანს) ქალბატონო, შენ რა-
ღათ მოუყვანიხართ აქა?

ჯამაზი მანდ. ჩემს ქმარს ვატყუებდი.

ოსკ. (ცაღკე) საბრალო ქმარო, მოდი და გაიგე!
(ჯამაზი მანდილასანი ჩადის, მის მაკივრათ ამოდის გონჯი
მანდალასანი, ძლიან მდიდრულათ მორთული) შენ რაღად
მობრძანებულხარ, შენც ატყუილებდი შენს ქმარს?

გონჯი მანდ. მე ქმარსაც ვატყუილებდი და საყვა-
რელსაც.

ოსკ. აი დედა-მიწამ გიყოს პირი! (გონჯი მანდი-
ლასანი ჩადის) რა ბრიყვები ყოფილან ქმარიცა და საყვა-
რელიც! ერთი კაცმა ჰკითხოს, ამას რა ჰქონდა მოსა-
ტყუარი? (გონჯს მანდილასანს უკან მისძახის) აი გველე-
ბმა და ეშმაკებმა გაგლოკონ შენ მანდა! (ოქმოდან ამო-
დის სხვა ჯამაზი მანდილასანი, ძლიან მდიდრულათ ჩაცმუ-
ლი) ვა! ვა! ჩემს თვალებს არ ვუჯერებ, განა ეგ შენ

ხარ, ქალბატონო? მთელი სოლოლოაკი შენს ქებაშია, შენ აქ რას აკეთებ? იქნება შენც შენს ქმარს ატყულებდი?

ლამაზია მდიდარი მანდილასანი. ჩემი ქმარი დიდხანია რაც მომკვდარა. მისგან შეგროვილი ფულებით მე ძალიან წრეს გადავდიოდი ხოლმე: ათ შაურს სარგებელს ვართმევდი.

ლსკ. ღმერთო შემიწყალე. (მანდილასანს) შენსავით მდიდარი მანდილოსანი! როგორა ჰკადრულობდი?

ლამ. მანდ. (კაზწიათ) Вотъ еще! მაშ როგორ მეცხოვრა, ჩემზე მდიდრები არიან აქა და ჯერ ბევრი კიდევ მოვლენ. შენი თვალთ ყველასა ნახავ. (კაღთას იჭეკს და თავს უკრავს) До свиданія! (ჩადის)

ლსკ. მოდი თქვი: ვინ დაიჯერებდა დედაკაცისაგან ამ გვარ საქმეებს?! (ლამადან ამოდის ექიმი) ვა! ვა! ვა! ბატონო ექიმბაშო, შენც აქ მობრძანებულხარ! იქნება ავადმყოფისთვის კარგათ ყური არ გიგდია, ან ლოთიანა აქ მოსულხარ რომ მაჯა გამიშინჯო. ეგ როგორ მომხდარა? აქ რა ვინდა, კაცო?

ექიმი. ბევრი გადამირჩენია სიკვდილისაგან, ბევრიც აქ გამომისტუმრებია მამა-პაპის გზაზე. მაგრამ ორ რამეში კი ძალიან კლანჭი გამომკრეს. ვიზიტის ფულს მიგვიანებდენ თუ არა, ან გაჭირვებულები სხვა ექიმს რჩევას ჰკითხავდენ, მაშინათვე ავადმყოფს სიკვდილის ხელში ვაგდებდი და მის პატრონს ვაწუხებდი. შენი ექიმიც მალე აქ მოვა, შენ შეიტყობ, თუ რა ოინი გიყო. (ჩადის)

ლსკ. ჯანუშსან ექიმბაშო, მაგრამ ის რა თქო?... ჰო! (ნეკი ზირისაკენ მიაქვს)! ის არის, ის! ეხლა მაგონდება... კუჭის პირი შემკვროდა, ვერაფერს ვეღარ

ვინელებდი, ის მე ციების წამალს მაძლევდა.... ქინაქინით გამხეთქა, იმ გიჟმა, იმან. აი ღმერთმა გკითხოს შენ, ღმერთმა, რა უნდოდა ჩემგან, ან ჩემს კოლ-შვილის ხელში რად ვარდებოდა? ჩემთვის არხეინად ვცხოვრობდი, აბა ჯერ აქ მოვიდეს, ისე გავხადო ისე რომ.... ღმერთო, დიდებულო! ესე რაები ვნახე და რაები გავიგე აქ, ვაი ვაი! ვაი! მე ფას ამათთან, ამგვარი კოლვილები!

დ. ეშმაკა. მოდი, რამდენი გინდა კიდევ გიჩვენო.... აი,.... აი.... აი.... კიდევ?... აი.... აი.... (ამოდიან ცოდვილები ქაჯი და კაცი ერთი შეჟღეკ; შერმე მრავალი ერთად)

ოსკ ვა! ვა! ვა! ვა! ვა! ვა! (დიდ ეშმაკს) კარგი, კარგი, მამა გიცხონდა, ზაპლა ნუ წაიღე. (ცოდვილები ჩადიან. ოსკანა განაგრძობს) მე ვხედავ, რომ მთელი ქვეყანა აქ მოსულა, მაშ სამოთხეში არავინ არ მიდის?

დ. ეშმ. ათასში ერთი, ისიც თუ მიდის, ლარიბთაგანი; მდიდრები სულ აქ მოდიან.

ოსკ. (თავს იქნეგს ცაჯკე) ქრისტემ იმიტომა თქო და! უფრო ადვილია აქლემი ნემსის კუნწში გაძვრესო, ვიდრე მდიდარი სასუფეველში შევიდეს... ვაი იმათი ბრალი.... მაგრამ ჩემი საქმე კი ძრიელ ძნელია, თქვენმა შუემ.... რა მოვიგონო, რომ აქედან მოვკურცხლო: (დიდ ეშმაკს) ერთი მითხარი, სამოთხის გზა საით არის?

დ. ეშმ. (სტენის მარჯვნივ აჩვენებს) აი იქით დარჩა.

ოსკ. (ცაჯკე) როგორ მოვკურცხლო? (დიდ ეშმაკს) შენ, ეი, ქვემოთ ჩადი და ეშმაკთ-მთავარს მოახსენე, რომ მოსულა თქო.

დ. ეშმ. აბა თქვენ რა გაგტეხავთ. აქ იმდენი რამე ნახე შენის თვალით და კიდევ გინდა მომატყუილო? გინდა რომ დამთესო რაღა?

მსკ. (ცაღკე) საიდან გაიგო? მართლა რომ ეშმაკი ყოფილა ეს წყეული!

ი. ეშმ. რა შეილები ხართ! ეშმაკებზე უარესნი, ვაი იმ ეშმაკების ბრალი ვინც თქვენ არ გიცნობთ.

მსკ. მოდი ჩემგან ხელი აიღე, დარწმუნებული იყავ, მე რომ სასუფეველში წავიდე, იქ კეთილს ვილაპარაკებ შენ შესახებ. იქნება ბოლოს ისევ ანგელოზათ გადაგაქციონ. (ცაღკე დატინჯით, სხეს იღმეჭავს)

ი. ეშმ. ვინ შეგიშვებს სასუფეველში, რაებსა ბოლავ... გიჟი ვარ რომ ხელიდან გაგიშო. გინდა შენს მაგივრათ მე მტანჯონ!

მსკ. ახ! ღმერთო ჩემო, ნეტავი ისევ ქვეყანაზე წამიყვანო და ჩემს დღეში აღარ შევეცოდავ.

ი. ეშმ. ეგ გულიდან ამოიღე, აღარ შეიძლება... (მთისის საშინელი ჭექა-ქუხილი და ჯაჭვების უღარუნო) აბა მოემზადე. ეშმაკთ-მთავარი მოდის. (მსწრაფლ სტენასზე გაისწება ჯოჯოხეთი: ორმოდან ამოდის ეშმაკთ-მთავარი, სარკელზე ზის, გასს შემხვევიან მრავალი სხვა-და-სხვა გვარისა და ხარისხის ეშმაკები, დეგები, კეშახები და ავი სულები. რმლებსაც ცდვიათ ჯოჯოხეთის ორდენებით შემკული ტანისამოსი.)

გამოსვლა მეხუთე

მსკანა, ეშმაკთ-მთავარი, ეშმაკები.

მსკ. (თავზარ დატეხული) უფალო შემიწყალე, ღმერთო დამიფარე.

ი. ეშმ. (მსკანას) იქით დადექი, დაგიძახებენ. (ეშმა-

კება დიდის წესიერებით და ღრმა პატივის ცემით თავს უგრავენ ეშმაკთ-მთავარს და მუხლზე ჰკოცნიან)

ოსკ. (ღრმ გამოშვებით და ცაღკე ამ ცერემონიის განმავლობაში) ვაი! ეს ცერემონიები აქაცა სკოდნიათ!... ერთი შეიხედე თუ რაებს ჩაღიან... ჯერ ეშმაკი რა არის, რომ მისი ფეხება რა იყო... აი ეხლა ჩემთვის მოიცლიან.

ეშმაკთ-მთავარი. (მუდამ წუნარათ და გოროზათ) აბა აქ მომგვარეთ ეგ კაცი.

დ. ეშმ. (იჭერს ოსკანას, რომელიც შიშობს და მიჭყავს ეშმაკთ-მთავართან) აი დიდებულო ეშმაკთ-მთავარო, ეს ოსკან პეტროვიჩი ირასაწოვია.

ეშმ.-მთ. ვიცი.... (ანიშნებს, რომ ოსკანა ხელიდან გაუშონ)

ოსკ. (განთავისუფლდება დიდ-ეშმაკის ხელიდან. ეშმაკთ მთავარს) თქვენო დიდებულება, რა ჩამიდენია, ახარ რა უნდათ ჩემგან?

ეშმ.-მთ. რა ჩამიდენია? მაშ ის რა იყო, რომ დღეში ას-ორმოცდა ათ-ჯერ ტყუილათ ღმერთსა ფიცულობდი, ქრისტე ჯვარიდან გადმოგყვანდა და საქონელს ისრე ასაღებდი. (საშინელის სახით, შეჭხუდაკს აქეთ იქით)

ოსკ. (ცაღკე) ამ წყეულებს საიდან შეუტყვიათ? (ეშმაკთ-მთავარს) თქვენო დიდებულება, ნუ გჯერათ, ჩემზე შარი მოუტანიათ ეშმაკებს.

ეშმ.-მთ. სუ!.... აქაც ტყუი!

ოსკ. ვთქვით, თუ ეგ ეგრა, სხვა რა ჩამიდენია, თქვენო დიდებულება.

ეშმ.-მთ. სხვა ისა რომ, როდესაც სასწორს ხელში აიღებდი ხოლმე, გახსოვს? რომ ნეკით სასწორის ენას

აბრუნებდი და ბევრი კუთვნილის მაგივრათ მიიღველს ცოტას აძლევდი.

ასკ. (ცაღკე) ეს წყეულები, ასე გონია სასწორის თავზე მდგარანო. (ეშმაკთ-მთავარს) მართალია, თქვენო დიდებულებავ, რა ვქნა, რომ ეგენი ჩამიდენია, რაც ცოდვა მქონია, გავნდობილვარ და მომინანია, უცოდველი მხოლოთ ღმერთია.

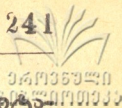
ეშმ.-მთ. მართალია, განდობილხარ, მოგინანია, მაგრამ ალალი გულით კი არა. გახსოვს რომ ღედლის წინ დაჩოქილს, განდობის დროს, სული და გული კიდევ ვაქრობასთანა გქონდა. ეკკლესიაში მონანების დროს ფიქრობდი ჩქარა გაგეთავებინა მღვდლის დადებული წესი, წასულიყავ და დაგეწყო ისევ მოტყუილებით ვაქრობა.

ასკ. (ტირილით) მართალია, ღმერთო შეგცოდე! (თვალებს იწმენდავს)

ეშმ.-მთ. (ეშმაკებს) ეს ჩააყუდეთ დღეში ორჯერ ანთებულ ცეცხლში. (ასკანას აკანკალებს) სამჯერ აბანავეთ მოღუდებულ კუბრში და, რადგანაც უნდოდა აქაც მოეტყუებინა ჩემი პატიოსანი ეშმაკები, თითო-თითო ჩამჩა დამდნარი ტყვია ჩაასხით პირში. ჯერ გაუშვით, ცოტათ აქ იქეიფოს, სხვა საჭირო რამეა.

ასკ. (ცაღკე) აი ისრე თქვენ იქეიფეთ. (ეშმაკთ მთავარს) ახარ, თქვენო დიდებულებავ!....

ეშმ.-მთ. სუ, გაჩუმდი. (ეშმაკებს). აბა, მოიტანონ რაც მითქომს... (ჯაჯოხეთის ზარი ერთხელა ჰკრავს. ორ-მოდან ამოდან ცეცხლით შემოტეპული ორი სახლთ-უხუცესი ეშმაკი ეშმაკთ-მთავრის მარჯვნივ და მარცხნივ, ხელში უჭირავთ ცეცხლის ბალიშები, ერთზე დევს ცეცხლის ნამგალი, მეორეზე ცეცხლის ორდენი ეშმაკთ მთავრის სურათი გქედი ჯაჭვით) კარგი.... (დად-ეშმაკს) მომიხსლოვდი....



პატივი პატიოსნებას... (სასლთ-უხუცეს ეშმაკებს) მოიტუნეთ... (სასლთ-უხუცესი ეშმაკები მოუხსლოდებიან ეშმაკთ მთავარს, ჰკოცნიან მის მუხლებს და ფეხებს და დაიჩქებენ მის მარჯვნივ და მარცხნივ) დიდათ გმადლობ, შენ დილო ეშმაკო, ღირსი ხარ ჩემის წყალობისა. (დიდი ეშმაკი დაიჩქებს ეშმაკთ მთავარს წინ და ჰკოცნის მის მუხლს და ფეხებს) ეს ნამგალი შენთვის მიჩუქებია, რომ უფრო აღვიღათ მომკო აღამიანები. (აძლევეს, ნამგალს რომლისგანაც მსწრაფად აღი ავარდებს) ესეც ჩემი სურათი, რომ სხვისთვის მაგალითი იყოს შენი ერთგულობა (მას გუფზე ჩამოჰკიდებს ჯოჯოხეთის ორდენს, რომლისგანაც აღი ავარდებს) იცოცხლე... გაძლიერდი, (თავზე სეფს დაადებს) ბოროტებით მოიხმარე.

ასკ: (ცაღკე სიმწარით) მე ჯოჯოხეთში მაგდებენ, თითონ კი ფეშქაშებს ირიგებენ! (დიდი ეშმაკი და სასლთ უხუცესი ეშმაკები რიგ-რიგათ ჰკოცნიან ეშმაკთ-მთავარს მუხლებსა და ფეხებზე; მერე მიდიან და დგებიან თავ-თავიანთ ალაგას. დიდ ეშმაკს უხარაინ)

ეშმ.-მთ. (ეშმაკებს) აბა უთხარით, ამოვიდნენ, გაემხიარულდეთ, რომ ახალი ლუკმა მოვიდა ჩვენთვის. (ჯოჯოხეთის ზარი ორჯერ უკრავს. ისმის ეშმაკების მუხიკა; სტენა იფსება ორთა სქესის მონეტეკვავე ავი სულებით)

გამოსვლა მეექვსე

იგინივე და მონეტეკვავე ავი სულები

ასკ. (ხან-და-ხან და ცაღკე, ავი სულები ჰსტიან მის გარეშემა და ეაღკსებთან) გული ცოტათ მომივიდა, სწორეთ რომ თეატრისავით თამაშობენ ეს წყეულები... ახ!

მართაჯან... (დიდ ეშმაკს, რომელიც ამ დროს აღტაცებული შინჯავს ცეცხლის ორდენს) განა ყოველ დღე უნდა ვნახო ესენი აქა?

დ. ეშმ. შენ ვინ გაგიშვებს ჯოჯოხეთიდან უკან გასვლას? (დიდის გულწრფელობით ჰკოცნის ცეცხლის ორდენს, რომლისგან ცეცხლის ალი გამოდის)

ეშმ. მთ. (თამაშობა და მუზიკა შესწუდება, ყველანი გაქვავებული ჩერდებიან, ოსკანას გარდა, რომელიც თან-და თან ვარდება სასო-წარკვეთილებებში) დიდებული ღმერთის განრისხებით, მე ბოროტი ეშმაკთ-მთავარი, ჯოჯოხეთის საუკუნო ხემწიფე და მბრძანებელი, — სიბნელის დამცველი და პატრონი, — სინათლის, განათლების, თვალ-ხილულების, თავისუფლების, წყალობის, კაცთმოყვარეობის, ყოველ სიკეთისა და ქვეშარიტების წინააღმდეგი, მოპირდაპირე და მოუთრეგებელი მტერი, — სიცრუვისა და მოტყუილების, უსჯულოებისა და ურცხვობის, უნამუსობის და უსვინდისობის, ცბიერებისა და უპირობის, ქურდობისა და ავაზაკობის, მხეცობისა და კაცთ-მკვლელობის, ყოველ ბოროტების, ყოველ ურცხვობის მოუსპობელი წყარო, ჩამბერავი და წინამძღოლი. დასაბამიდან უკუნისამდე, ვიდრე, ქვეყნიერობა გათავდებოდეს, — ბრძანებით გიბრძანებთ თქვენ, ჩემო ერთგულო თანამგზავრებო, ბოროტნო დევნო, ბოროტნო ვეშაპნო, ბოროტნო ანგელოსნო, ბოროტის თანამდებობის პატრონნო, ბოროტ რჩევის მიმცემნო, ბოროტ წადილების აღმსრულებელნო და ყველა ბოროტების პატრონნო ჩაიყვანეთ ეგ, ოსკან პეტროვიჩი, თავის ცოდვების გამო ჯოჯოხეთში, იქ დასტოვეთ უკუნითი უკუნისამდე და აღასრულეთ რაც რომ მაგის შესახებ წელან გიბრძანეთ! (ჯგჯგხეთის სახასხაბა უფრო იგზნება) „იქ იქნება ტირილი“

და კბილთა ღრქენა“! (ეშმაკთ-მთავარი ანიშნებს, ავი სუ-
ლები ისევე თამაშობენ; ჯოჯოხეთის ზარი სამჯერ დაჭკრავს
უფრო ძლიერათ და ჩქარათ) აბა! (ეშმაკები მითატყებენ
ოსკანას და აყვანილი მიჭყავთ სცენის სიღრმისკენ)

ოსკ. ვაიმე, დედიჯან, ვაიმე! მიშველეთ, ვინ არის
ქრისტიანი. (ეშმაკები მას ჯოჯოხეთში აგდებენ)

ფ ა რ დ ა

ს ა ხ ე ჯ ს ა წ ე ა :

ლურჯი ხელსახოცი (ოსკანას), ორი ბალიში—
ერთზედ დევს ნამგალი მეორეზე ორდენი ფერადათ გამ-
ნათებელი (ბენგალის) ცეცხლი (სცენაზე სახმარათ).

შენაშგნა: წარმოდგენის დროს დაცული უნდა
იქმნას წესიერება: ეშმაკები და სხვა მომქმედი პირნი
ერთმანეთს არ უნდა უშლიდნენ ლაპარაკსა და მოძრა-
ობას. ეშმაკებსა და ავსულებს აცვიათ თავით-ფეხამდე
წითელი ტანისამოსი თავზე რქებით; ეშმაკთ-მთავარს
სხვებთან შედარებით, ბრწყინვალე ტანისამოსი. ოსკანასა
და სხვებს თავ-თავიანთი წოდებისა და მდგომარეობის
შესაფერი ტანისამოსი.

სოფლისა და სხვა არა მოძრავ სცენებზედ, სადაც
არ მოხერხდება სცენის ქვეით ჩასვლა-ამოსვლა, შეიძლება
მომქმედნი პირნი გვერდებიდან შემოვიდ-გავიდნენ.—სცე-
ნის გასანათებლად-გასაელვარებლად იხმარება ფერადათ
გამნათებელი (ბენგალის) ცეცხლი.

გამომცემელი